

ТА'ЛИМ SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISHNING NAZARIY TAHLILI

*Abdulahobov Shoxjaxon Muxammadjonovich - magistrant,
Toxirova Maftuna Umidjon qizi - tayanch doktorant,
Yusupov Ravshan Aminboyevich i.f.n., dotsent.
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi¹
Namangan to'qimachilik sanoat instituti²*

Annotatsiya. Ta'lim tizimini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning hozirgi tendentsiyalarini tahlil qilish asosida va ularda loyiha boshqaruvini amalga oshirish amaliyoti bo'yicha ushbu maqolada tavsiyalar berilgan, ta'limda loyiha boshqaruvini amalga oshirish uchun kadrlar tayyorlash, Rivojlanish uchun qiyin sharoitlar zamonaviy ta'lim tizimlarining tubdan yangi tizimlariga o'tishining dolzarbligini taxlil qilingan.

Kalit so'zlar: Loyiha, ta'lim, ishchi boshqaruv, ta'lim, subyekt, axborot, ilmiy tadqiqot, tizim.

Loyiha boshqaruvi insoniyat mavjud bo'lgan vaqtdan beri mavjud.

Gizaning Buyuk Piramidalari, Qadimgi Rim suv o'tkazgichlari, Buyuk Xitoy devori yoki hatto Buyuk Panteonning misollarini olaylik. Bularning barchasi uni amalga oshirishning turli sohalarini boshqaradigan turli odamlarni o'z ichiga olgan yirik, murakkab loyihalar edi. Ushbu ulkan loyihalarda "loyiha boshqaruvi" mavjud edi, garchi bu atama 1950-yillarda nisbatan keyinroq paydo bo'lgan.

Zamonaviy dunyodan farqli o'laroq, qadimgi davrlarda biz bilganimizdek, loyihalarni boshqarish jarayonini baham ko'rgan va ushlab turuvchi ko'plab jamg'armalar va tashkilotlar mavjud emas edi. Ta'lim sohasida loyiha faoliyati pedagogik faoliyat manbai sifatida uzoq vaqt davomida shakllangan. Pedagogik jarayonga ilmiy-tadqiqot yo'nalishini joriy etishni qayd etgan Y. J. Komenskiy shunday deb yozgan edi: "Odamlarga kerak narsani asosan kitobdan emas, balki kuzatish orqali bilim olishga o'rgatiladi osmon va yer, eman, olxa, ya'ni ular o'rganishlari kerak va faqat boshqalarni eslab qolmaslik uchun ob'ektlarning o'zlarini bilish kuzatishlar va tushuntirishlari uchun". 19 asrda evristik usullarni rivojlantirishga qaratilgan kognitiv faoliyatda avtonomiya faol rivojlandi.

Ta'limda loyihalarni boshqarish ta'lim muassasalarining loyihalarini boshqarish jarayonini uzluksiz, samarali va dolzarb qilish uchun mo'ljallangan. Biroq, inson faoliyatining boshqa sohalarida bo'lgani kabi, ta'lim loyihalarini boshqarish ham o'ziga xos muammolarga ega. Menejment fanidan ma'lumki, ta'lim tashkilotlarini boshqarish tizimi ikki mustaqil, lekin bevosita bog'liqlikda bo'lgan boshqaruvchi va

boshqariluvchi tizimlaridan iborat bo'ladi. Ta'lim loyihalari rahbarlarining boshqaruv faoliyatini ikkita subyektning, ya'ni rahbar bilan ta'lim tizimining o'zaro bog'liq faoliyati sifatida qarash mumkin. Bunday holatda rahbarning boshqaruv obyekti boshqarish va o'zini o'zi boshqarish kabi zaruriy hususiyatlarga ega bo'lgan ta'lim tizimi hisoblanadi, turli xil ta'sirlar asosida boshqarilayotgan ta'lim muassasasi ham o'z o'rnida boshqaruv natijalariga va boshqaruv subyektiga ta'sir ko'rsatadi. Ta'lim loyixalarini boshqarishning maxsus qismi sifatida ana shu ikki tizim orasidagi munosabatlarini uslublarini, ya'ni ta'lim muassasalari rahbarlarning muvofiqlashtirish, motivlashtirish hamda boshqaruv faoliyatini oqilona tashkil etish usullarini o'rganadi. So'ngi yillarda boshqaruv g'oyalarining rivojlanishi pedagogik menejment muammolarini hal etish bilan bog'liqdir. Ko'pgina ilmiy adabiyotlarda pedagogik menejment atamasi orqali maqsadga erishish hamda qo'yilgan vazifalarni bajarishda insoniy, iqtisodiy va samarali yo'llar bilan insonlarni ya'ni loyiha ishtirokchilarini boshqarish va vositalaridan foydalanish tushunchalari keltiriladi. Pedagogik menejment iborasi ta'lim loyihalarini boshqarish yoki ta'limni boshqarish sinonimlari sifatida tushuntiradi. Bunday tushuncha ta'lim menejmenti, shuningdek umumiy o'rta ta'lim menejmenti tushunchalari sinonimi sifatida to'g'ri keladi. Pedagogik so'zi keng qamrovli bo'lib, o'ziga biroz boshqacha vazifalarni yuklaydi. Ta'limni boshqarish mazmun-mohiyatiga ko'ra ta'limni boshqarishdan farq qiladi, chunki maktabda faqat ta'lim tarbiya jarayonini tashkil etish va uni boshqarish vazifalari amalga oshirilmaydi, balki ta'lim tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etishning o'ziyiq bir qancha vazifalarni amalga oshirilmaydi, ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etishning o'zi bir qancha vazifalarning bajarilishi ta'lim tarbiya jarayoni ishtirokchilarga zaruriy sharoitlarni yaratish, ularning faoliyatini tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish, taxlil qilish va baholash, shuningdek mazkur jarayonni amalga oshirish uchun moddiy-texnik bazasini yaratish va mustahkamlab borish, yangi pedagogik va axborot texnologiyalari bilan ta'minlash kabi qator boshqa vazifalarni ham amalga oshirishni nazarda tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli «2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni, 26-maqсад.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2011-2015 yillarda O'zbekiston Respublikasi sanoatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari to'g'risida"gi PQ-1442-sonli Qarori, 2010 yil 15 dekabr.
3. International Scientific Journal. Development of investment climate in Uzbekistan. № 2 2018.
4. Special economic zones: Global experience and practices 2018.